

Stanizsáról: Calcit, igen szép, 5–6 mm nagyságú kristályokban, $\{111\}$ vagy $\{100\}$, $\sim R$ formákkal. Durvaszemű mészben a pyrit társaságában vaskos *arsenopyrit*. A Pap-bányából calcitokba nőtt zöldszínű *fluorit* kristályok, melyek úgy mint a calcit a hasadási síkok vonalain *arany* zárványokat tartalmaznak. A telér-töltelékben vannak még *galenit*, $\{100\}$, $\sim O \infty$, $\{111\}$, O formákkal, igen hiányos kiképződésű kristályokban és *sphalerit*, mely a Sudujána bányában apró, fuchsin vörös vagy azurkék futtatásos színű kristályokban termett.

Tekerőről származnak: Kékszerű, rostos *aragonit* quarz és malachit társaságában a Szt.-György bányából; *sphalerit*, pyrit, chalkopyrit és galenit társaságában a quarz kérgen; továbbá *markasit*, apró táblás kristályokban és ólomszürke színű lemezekben a *stephanit*.

Verespatakról az Orlai Szt.-Kereszt bányából ered végre kevés arsenopyrit, apró quarz és sphalerit társaságában a *markasit*. Dr. SCHMIDT SÁNDOR.

TÁRSULATI ÜGYEK.

III. SZAKÜLÉS 1892 ÁPRILIS HÓ 6-ÁN.

(Lásd az 137. lapon).

IV. SZAKÜLÉS 1892 MÁJUS HÓ 12-ÉN.

Elnök: Dr. SZABÓ JÓZSEF.

Az e. titkár jelenti, hogy a társulatnak egyik régi tagja, MÁRKUS ÁGOSTON kir. bányatanácsos meghalt f. év márczius 26-án, a mi szomorú tudomásul vétetik.

Rendes tagnak ajánlja az e. titkár NÉMETHY MIHÁLY urat, kir. törvényszéki irodatiszt Erzsébetvárosban.

Elnök ezután üdvözli az akadémiái Vitézdíj nyertesét, ZIMÁNYI KÁROLY másodtitkárt.

1. Dr. SCHAFARZIK FERENCZ. «A nevezetesebb svéd- és norvégországi kőbányákról» tartott előadást. Előadó röviden jellegzi a skandináv félsziget orographiai, tektonikai és geológiai alkotását; ezután áttér az utazása alkalmával meglátogatott fontosabb kőbányák és ezek kőzeteinek ismertetésére. *Wännerik* egy nevezetes bányahely a keleti tenger partján Smålandban; az itt fejtett vörös *gránit* szépségét nem kis mértékben emeli az ibolyaszínű *quarz*, a kőzet a mélyebb szintekből élénkebb színű mint a magasabbakban. E bányákból kikerülő gránit-törmécsök 250–430 m³ nagyságúak is, a kőzet rendkívül szilárd s csak 2500–2600 kg nyomás alatt törik szét.

Wirbo kőbányái egy szigeten vannak *Oskarshamn*-tól É-ra; az innen eredő szép vörösszínű *gránit*-ből fognak a magy. honvédszolor talapzatának egyes részei készülni.

Elfaldalen bányái egy sötét barnavörös *quarzporphyrt* szolgáltatnak, a mely feltűnően hasonlít a régi római építkezéseknél gyakran használt «*porfido rosso*hoz»; fejtenek itt még egy világos vörös, gyéren biotitot tartalmazó *gránit*-ot is.

Frederikscären kőzete egy sötét-zürke, nagy szemű *gyenit*, a melynek bágyadt kékes színben csillámló földpátja nagyon emeli a csiszolt felületek szépségét.

Warberg. Gőteborgtól keletre, DK-re a Kattegat partján. Sötétzöld *pyroxenit* megmunkálva gyönyörű szobrászati kő, de hátránya, hogy aránylag rövid idő múlva meghalványul.

Előadó ezeken kívül még Karlshamn, Karlskrona, Graversfors és Tjölling kőbányáiról is röviden megemlékszik, s a legszebb kőzetekből faragott és simított kockákat, golyókat mutatott be.

2. HALAVÁTS GYULA «*Moldova—Bogsan—Csakovár—Pancsora környékeinek részletes földtani térképét*» mutatta be és ehhez kimerítő magyarázatokat fűzött, előadva a szóban forgó terület geológiai alkotásában szerepelő kőzetek elterjedését és tektonikáját. A térkép 1:75.000 méretű, BÖCKH JÁNOS, T. ROTH LAJOS és HALAVÁTS GYULA 1880—1890 években végzett részletes geológiai felvételeik alapján készült, feltünteteti pedig a *Krassó-Szőrénymegyei*, a *verseci* hegységeket és a nagy *deliblati* homoksvatagot. A terület geológiai alkotása meglehetősen változatos, a mediterrán vulkánosság többhelyütt működött, de főképen annak ÉK-i részén. A verseci hegységben a *kristályos palák* települése nagyon zavart, a rétegek dőlése egészben véve DK-ÉK. Előadónak sikerült nemcsak a tithon mészkőben, de az ezzel határos kristályos mészben is egy koralltörzset találni, a miből kitűnik, hogy az utóbbi mészkő nem archai korú, mint azt annak előtte hitték.

3. ZIMÁNYI KÁROLY a budapesti Kis-Svábhegy *barytját* és a kis-muncseli *cerussitot* főképen kristálytani tekintetben ismertette.

A bázis irányában táblás *baryt*-kristályokon a következő alakokat állapította meg: a (100) $\sim \bar{P} \infty$, b (010) $\sim \check{P} \infty$, c (001) oP, m (110) ∞P , n (101) $\bar{P} \infty$, d (102) $\frac{1}{2} P \infty$, l (104) $\frac{1}{4} P \infty$, o (011) $\check{P} \infty$, z (111) P, y (122) $\check{P} 2$, s (132) $\frac{3}{2} \check{P} 3$.

A kis-muncseli *cerussitok* oszloposak a merőleges tengely irányában, legtöbbször ikrek m (110) $\sim P$ szerint; a megfigyelt alakok a következők: a (100) $\infty \bar{P} \infty$, b (010) $\infty \check{P} \infty$, m (110) ∞P , r (130) $\infty \check{P} 3$, v (031) $3 \check{P} \infty$, i (021) $2 \check{P} \infty$, x (012) $\frac{1}{2} \check{P} \infty$, p (111) P, τ (221) $2 P$.

III. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS 1892 MÁJUS HÓ 12-ÉN.

Elnök: DR. SZABÓ JÓZSEF.

Az első titkár bemutatta dr. CONWENTZ H. és STEVENSON J. leveleit, a melyekben lev. tagokká történt megválasztásukat köszönik; jelentette továbbá, hogy a társulat részére érkezett ama cserepéldányokat, a melyek a földtani intézet könyvtárában már megvoltak, L. LÓCZY LAJOS és dr. SZABÓ JÓZSEF egyet. tanár urak intézeteik részére köszönettel átvették.

A választmány helyben hagyta a földtani intézet ama kérését, a mely szerint a társulat neki a «Földtani Közlöny»-ből az eddigi 100 példányon felül 1892-ben 5; 1893-tól kezdve pedig 10 példánnyal többet engedjen át.

A «Wisconsin Academy» Madisonban felkérte a társulatot a csereviszony megkötésére. Elfogadtatott.

A «Collegio d. Ingen. et Architetti» Palermóban, meghívása a 7-ik nemzetközi mérnök congressusra tudomásul vétetett.

Az első titkár mint pénztáros bemutatta POSNER K. LAJOS 300 fortról szóló elismervényét, a mely összeget Magyarország geol. térképére előlegképen a cégnek a társulat pénztárából kifizetett; továbbá bemutatja az év első negyedére szóló

számadást. A pénztár vizsgálatra az elnök T. ROTH LAJOS és dr. SCHMIDT SÁNDOR vál. tagokat kéri föl.

A könyvtárba beérkezett ajándékkönyvek. A DAUBRÉE, Rôle possible des gases à hautes températures. — A. DAUBRÉE, La génération des minéraux métalliques. — Det kongelige Norske Videnskabers Selskabs Skrifter. — H. CONWENTZ, Die Eibe in Westpreussen ein aussterbender Waldbaum.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK A M. KIR. FÖLDTANI INTÉZETBŐL.

A m. kir. földtani intézet, mint azt már múltkor jeleztük, legutóbb két kiállításon vett részt és pedig a következő eredményekkel.

A temesvári 1891-ik évi kiállítás Végrehajtó Bizottságának hivatalos közlönye 21—22. számának 3 ik lapján közölt kimutatás szerint intézetünknek a jury-tanács a *diszokmányt* ítélte oda.

A kereskedelemügyi m. kir. Minister úr Ő Excellentiája, az 1891-ik évi agyag-aszfalt-czement- és kőipar kiállítás alkalmából, a magyar királyi földtani intézetnek Budapesten, a hazai kőzetek és nyers anyagok szakszerű gyűjtése, tudományos feldolgozása és megismertetése körül szerzett kiváló érdemeiért *elismerését* nyilvánította.

Geologiai-agronómiai osztály. A nagyméltóságú földművelésügyi Minister Úr Ő Excellentiájának jóváhagyása alapján, az intézetünk kebelében keletkező geologiai-agronómiai osztály labororiumának berendezése egy szobában kezdetét vette. Ő Excellentiájának kegyes intézkedése továbbá lehetővé tette, hogy TREITZ PÉTER gazdász, ez osztály ösztöndíjas tagja, geologiai-agronómiai irányban való további kiképeztetése végett Németországban, jelesen Badenben és Poroszországban tanulmányutat tehessen.

Az intézet kiadványai. A m. kir. földtani intézet évkönyvéből megjelentek: A IX. kötetnek 7-ik, azaz záró füzeté (*A Cserhát Pirován Andezitjei*, dr. SCHAFARZIK FERENCZ-től); a X. kötetnek 1-ső (*Az erdélyi részek tőzegtelepei*, dr. PRIMES GYÖRGY-től); és a 2-ik füzeté (*Ősléymtani adatok Délmagyarország neogén körü üledékei faunájának ismeretéhez*, HALAVÁTS GYULÁTÓL.) Megjelent még *Tasnád és Széplak vidékének geologiai térképe*, 1 : 75.000 16. zóna, XXVII. rovat; geologiailag felvette MATYASOVSKY JAKAB és SZONTAGH TAMÁS és hozzá: Magyarázatok a Magyar korona országainak részletes földtani térképéhez, *Nagy-Národly Ákos vidéke* (15. zóna, XXVII. rovat) és *Tasnád Széplak vidéke*, (16. zóna, XXVII. rovat) dr. SZONTAGH TAMÁS-tól.

Szakértői véleményadások és kiküldetések. Az ásványosvízű források védőterületei tervezetének felülvizsgálásával és megbírálásával ismét sokat foglalkozott az intézet igazgatósága. Nevezetesen Krapina-Teplicz, Varasd-Teplicz és a Herkulesfürdő gyógyfürdőkre vonatkozó védőterületi tervezeteket tanulmányozta át és tett ez ügyben kimerítő jelentéseket.

Ezenkívül az intézet tagjai közül hivatalosan a következők lettek kiküldve: HALAVÁTS GYULA a tarczali vinczellérképező iskola területén fúrando ártézi kút ügyében;

dr. SCHAFARZIK FERENCZ a Zemplénmegyei kaolin és rhyolit telepeknek, valamint a Sátoralja-Újhelytől K-re fellépő mészköveknek megvizsgálása végett;

dr. SZONTAGH TAMÁS Beregszász városa kaolin telepeit nézte meg, valamint Dévény-Újfalu és Cseklész pozsonymegyei községekben tanulmányozta a geologiai viszonyokat, hogy vajjon ottan ártézi kút fúrása lehetséges, illetőleg megokolható-e?

Ez ügyekben az illetők, véleményes jelentést is nyújtottak be.

Ajándékok. SEMSEI SEMSEY ANDOR nagybirtokos úr és az intézet belső munkatársa, mint már említettük, tavaly nagyobb pénzösszeget ajánlván fel az intézetnek összehasonlító gyűjteményei mű- és építő ipari tekintetben fontos

részének gyarapítására; nevezetesen Svéd- és Norvégország itt látba eső kőzetei begyűjtésére. Ennek alapján megbízott dr. SCHAFARZIK FERENCZ geologus, hogy intézetünk technologiai gyűjteményébe Svéd- és Norvégországban összehasonlító kőzet-koczkákat gyűjtsön.

Eddig 30 darab pompás kőzetkoczka érkezett meg, a melyek a páratlan nemességgel gondolkodó hazafi becses ajándékainak folytatását képezik.

S. SEMSEY ANDOR úr áldozatkészségének, tudományos érzékének köszönhetjük még azt is, hogy az intézet igen hasznos és nélkülözhetetlen gyűjteménye igen érdekes kövület sorozattal gazdagodott a pizskei vasúti átvágásból.

Fogadja a sok jóért hálás köszönetünket e helyütt is.

Gyűjteményünket gyarapították még: *A magyar általános kénsar, műtrágya és vegyipar részvénytársaság igazgatósága Budapesten* néhány darab podoliai phosphorit példánnyal; dr. PANTOCSEK JÓZSEF t. főorvos Tavarnokon, egy szép Mastodon foggal; PAULOVICS MIKLÓS orsovai főszolgabíró, herkulesfürdői cső-mészöltelékkel; LUJANOVITS ISTVÁN orsovai takarékpénztári igazgató grebeni Ammonite-ekkel, KOGUTOVICZ MANÓ Budapesten, solenhofeni lithographiai kővekkél; TOLNAY KORNÉL főmérnök Fiumében, 4 drb. szép minta kőcoczkával; GUTMANN JÁNOS bányagondnok, bleibergi galenit példánnyal; AMBRÓZY BÉLA kir. mérnök Ujvidéken, mammoth medenczcsonttal; ERLESBECK EMIL főmérnök Budapesten, szent-lőrinczi fosszil fogakkal; KULIFFAY ADOLF uradalmi számtartó Eresin, Elephas csontmaradványokkal.

Fogadják a megnevezett urak e helyen is intézetünk hálás köszönetét.

Intézetünk mint eddig, úgy mostan is több iskolát és tanintézetet látott el rendezett kőzetgyűjteménnyel, a miért a vallás- és közoktatásügyi Minister úr Ő Excellentiája elismerését és köszönetét is nyilvánítja.

Az 1892-ik évre szóló felvételi tervzet. Az intézeti szakszemélyzetnek f. évi nyári felvételi működését illetőleg, az igazgatóság helybenhagyás végett Minister úr Ő Excellentiája elé a következő tervzetet terjesztette.

Az országos részletes geologiai felvétel 3 osztályban a következő beosztással végeztetik.

Az első felvételi osztályban GESELL SÁNDOR bányafőgeologus vezetése alatt dr. POSEVITZ TIVADAR geologus folytatja felvételeit Máramaros megyében az ÉK-i Kárpátokban, Kabolya-Pojána vidékén.

A második felvételi osztály dr. PETHŐ GYULA osztálygeologus vezetése alatt a Fehér- és Sebes-Körös közti hegyvidéken működik. Dr. PETHŐ GYULA mult évi felvételeitől K-re Arad- és Bihar megyében fog térképezni, míg dr. SZONTAGH TAMÁS geologus Nagy-Váradtól DK-re a Királyerdőben folytatja munkálatait.

A harmadik felvételi osztály munkatere TELEGDI ROTH LAJOS főgeologus vezetése alatt Krassó-Szörénymegye hegyes vidékére esik. TELEGDI ROTH LAJOS térképezi a Duna balpartja mentén a Greben szoros és Muntvána közt elterülő vidéket, keleti irányban a Vurvu Copriva tájáig.

Dr. SCHAFARZIK FERENCZ geologus a Plavisevicza és Svinicza közti hegyes vidéken; délfelé pedig a Duna balpartján folytatja felvételeit.

BÖCKH JÁNOS intézeti igazgató a felvételek fővezetése mellett a Biger és Berzászka közt elterülő hegyes vidéken folytatja a geologiai térképezést.

Az osztály negyedik tagja HALAVÁTS GYULA osztálygeologus Resicza környékén fogja folytatni munkálatait.

A felvételeknél S. SEMSEY ANDOR úr BÖCKH JÁNOS igazgató osztálytanácsoshoz fog csatlakozni.

Végül az intézeti bányafőgeologus GESELL SÁNDOR bányatanácsos, Felső-bányától keletre a Sujorbánya táján kezdi meg munkáját s ezután áttér a kapnikbányai területre.

Kelt Budapesten, 1892 május 25-én.